

Зміст

До читачів	4
АНТИЧНІ ТА СЕРЕДНЬОВІЧНІ ДЖЕРЕЛА ФІЛОСОФІЇ СКОВОРОДИ Філософські першоджерела	7 <i>Григорій Сковорода</i> Вхідні двері до християнської доб- рочесності
Antiqua aeterna	19 <i>Олена Сирцова (Київ)</i> Анаксагор Клазоменський і «Fabula de Tantalos» Григорія Сковороди 30 <i>Марія Кашуба (Львів)</i> Моральні вчення Цицерона і Плутарха у трактуванні Григорія Сковороди 42 <i>Віктор Чернишов (Полтава)</i> Григорій Сковорода як читач «De consolatione philosophiae» Северина Боеція
Біблійні витоки і патристика	62 <i>Леонід Ушкалов (Харків)</i> Сковорода і візантійське бого- слів'я 73 <i>Марія Грація Бартоліні (Мілан)</i> Сковородинський трактат «Убуждшися видѣша славу его»: роль біблійних цитат та патристичної гомілійної традиції для визначення його риторичної функції 88 <i>Юрій Чорноморець (Київ)</i> Християнський платонізм Григорія Сковороди 98 <i>Віталій Шевченко (Київ)</i> Г. Сковорода і префігуральна екзегеза Біблії
ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ	110 <i>Михайло Бойченко (Київ)</i> Гідність, цілісність і успішність: академічні та громадянські чесноти
ПОЛІТИЧНА ФІЛОСОФІЯ	123 <i>Марія Захарченко (Київ)</i> Дискусія Джона Ролза та Юргена Габермаса: щодо процедуралізму та субстанціалізму в дорадчій моделі демократії
Abstracts	130

Наукова дослідницька традиція досягає належної продуктивності лише за умови системної організації, існування та роботи на підставі цілеспрямовано здійснюваних дослідницьких програм. Спорадичні дослідження, хоч би якими евристичними були інколи їхні результати, не можуть забезпечити належної глибини, всебічності та об'єктивності пізнання предмета. Стан справ у вивченні філософської спадщини Григорія Сковороди — мислителя, від якого зазвичай розпочинають відлік вітчизняної інтелектуальної традиції, — наочно демонструє справедливість цих тверджень.

Не можна сказати, що постать Сковороди обділена увагою дослідників. До неї вже впродовж сторіччя (від появи відомої книжки В.Ф. Ерна 1912 року) повсякчас звертаються не лише історики вітчизняної філософії, а й гуманітарії різних дисциплін. Існують традиції регулярних наукових форумів, присвячених цьому видатному мислителю (як-от Харківські міжнародні Сковородинівські читання, які проводяться вже понад двадцять років, а також Сковородинівські читання у Переяславі-Хмельницькому). Вивченню Сковороди присвячені тисячі наукових праць. Попри це, існує чимало «білих плям» в опануванні його інтелектуальної спадщини. Тому звернення до досвіду міжнародного Сковородинівського колоквиуму, що проводиться в Інституті філософії НАН України з 2012 року, є важливим не лише як ще одне доповнення до вельми обсяжного компендіуму сквородинознавчих студій. Більш значущим є виоформлення цих досліджень у науково-дослідницьку програму «Skovorodianum», яка, маємо сподівання, піднесе вивчення класика вітчизняної філософської думки на новий щабель організації та евристичності. У визначенні тематичного блоку цього числа для нас важливою була не тільки постать Григорія Сковороди, а й, не меншою мірою, спосіб організації наукових досліджень, у тому числі й історико-філософських.

Додаткова мотивація для такої тематики полягала в тому, що в центрі зазначеної програми опинилися не цілком традиційні аспекти творів Г. Сковороди, а передусім їх античні та середньовічні джерела — та частина філософської традиції, яка сама по собі на сьогодні є мало досліджуваною в українській філософії й потребує особливої уваги та підтримки. Не менш важливим є здійснення досліджень в режимі міжнародної співпраці науковців, що обіцяє, зокрема, переоснащення методологічного інструментарію вітчизняних історико-філософських досліджень.

Мабуть, не варто дивитись на запроповану програму досліджень феномену Сковороди як на щось остаточне і цілком визначене. Лише існування у режимі відкритого наукового проекту, чутливого до критики, пропозицій та інтелектуальних ініціатив, є запорукою її успішного здійснення. Саме цьому «Філософська думка» і хотіла б сприяти запропованою публікацією.

В останньому, шостому числі «ФД» за цей рік ми перенесемося з «свої давнини» початку вітчизняної філософської традиції в «палаюче сьогодні», присвятивши тематичний блок обговоренню і аналізу «феномену Євромайдану» в його різноманітних вимірах.